

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
VÉDELMI-BIZTONSÁGI SZABÁLYOZÁSI ÉS KORMÁNYZÁSTANI
KUTATÓMŰHELY

VÉDELMI-BIZTONSÁGI SZABÁLYOZÁSI ÉS
KORMÁNYZÁSTANI MŰHELYTANULMÁNYOK
2021/16.

MUHORAY ÁRPÁD
A katasztrófavédelem kihívásai a 21. században a
Nemzeti Biztonsági Stratégia tükrében

ISSN 2786-2283

Rólunk

A műhelytanulmány (working paper) műfaja lehetőséget biztosít arra, hogy a még vállaltan nem teljesen kész munkák szélesebb körben elérhetővé váljanak. Ezzel egyrészt gyorsabban juthatnak el a kutatási részeredmények a szakértői közönséghez, másrészt a közzététel a végleges tanulmány ismertségét is növelheti, végül a megjelenés egyfajta védettséget is jelent, és bizonyítékot, hogy a később publikálandó szövegben szereplő gondolatokat a working paper közzétételekor a szerző már megfogalmazta.

A Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok célja, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely küldetéséhez kapcsolódó területek kutatási eredményeit a formális publikációt megelőzően biztosítsa, segítve a láthatóságot, a friss kutatási eredmények gyors közzétételét, megosztását és a tudományos vitát.

A beküldéssel a szerzők vállalják, hogy a mű megírásakor az akadémiai őszinteség szabályai és a tudományosság általánosan elfogadott mércéje szerint jártak el. A sorozatban való megjelenésnek nem feltétele a szakmai lektorálás.

A műfaji jellegből adódóan a leadott szövegekre vonatkozó terjedelmi korlát és egységes megjelenési forma nincs, a szerzőtől várjuk az absztraktot és a megjelentetni kívánt művet oldalszámozással, egységes hivatkozásokkal.

A szerző a beküldéssel hozzájárul, hogy a művét korlátlan ideig a sorozatban elérhetővé tegyünk, továbbá vállalja, hogy a working paper alapján megírt végleges szöveg megjelenési helyéről a szerkesztőséget legkésőbb a megjelenéssel egy időben értesíti.

A kiadvány ötletét az MTA Jogtudományi Intézet Law Working Papers sorozatának sikeréből merítettük.

Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/16.

Szerző(k):

Dr. Muhoray Árpád ny. pv. vezérőrnagy

Szerkesztő:

Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok

Kiadja

Nemzeti Közszerológati Egyetem

Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely

Kiadó képviselője

Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok

A kézirat lezárva: 2021. november 25.

ISSN 2786-2283

Elérhetőség:

Nemzeti Közszerológati Egyetem

Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely

1441 Budapest, Pf.: 60

Cím: 1083 Bp., Ludovika tér 2.

Központi szám: 36 (1) 432-9000

A KATASZTRÓFAVÉDELEM KIHÍVÁSAI A 21. SZÁZADBAN A NEMZETI BIZTONSÁGI STRATÉGIA TÜKRÉBEN

Napjainkban a lakosság többet foglalkozik a katasztrófákkal, az ellenük való védekezéssel a szinte mindenkit érintő vagy veszélyeztető koronavírus miatt. Az új biztonsági kihívások számbavételére, a rájuk adható válaszok követelményeinek megfogalmazására elfogadásra került hazánk új Nemzeti Biztonsági Stratégiája (Továbbiakban: NBS)². Ezzel összefüggésben az írásmű vizsgálja, hogy az NBS fejezetei és pontjai közül melyek azok, amely körülmények a katasztrófavédelemre is hatással vannak, a nevesíthető kihívásokra miképp tud megfelelni a 21. században a magyar katasztrófavédelem, hisz az szervezetével, feladat és intézkedési rendszerével eleget kell, hogy tegyen az NBS-ben megfogalmazott vele szemben támasztott elvárásoknak. A szerző a megállapításaival, javaslataival rá kíván világítani a katasztrófavédelem NBS-ből adódó teendői mellett az Alaptörvény kilencedik módosításából, a védelmi és biztonsági feladatok összkormányzati megközelítéséből adódó feladataira is.

I. Bevezetés

A koronavírus járvány és a miatta kihirdetett veszélyhelyzet közelebb hozta a katasztrófák elleni védekezés elveit és gyakorlatát a lakossághoz. A Koronavírus megjelenése miatt kihirdetett veszélyhelyzetet igazi valós katasztrófaként éltük meg. Katasztrófaként élték meg azok, akik megbetegedtek, azok, akiknek hozzátartozójuk kórházba került, vagy meg is halt, de katasztrófaként gondolnak legtöbbször erre azok is, akik jól felfogott érdekből megértették, tudomásul vették a védelmet szolgáló korlátozó rendszabályokat. Hazánk modern kori történelmének legnagyobb és legfenyegetőbb katasztrófája ez a világra, így hazánkra is rászabadult vírus, amely ma már az időseket, fiatalokat egyaránt támadja, általában a meggyengült immunrendszerű embereket akarja magával ragadni³.

Érdemes átgondolni, hogy a katasztrófák elleni védekezés szervezését, gyakorlatát kell-e változtatni a XXI. században? Melyek lesznek azok a kihívások, katasztrófaveszélyes helyzetek, melyeknek a katasztrófavédelem meg kell, hogy feleljen. Hazánk biztonságával, annak megvédésével foglalkozó jelentős alapidokumentumok sorában egymást logikusan követve először 2020. április 21-én lett elfogadva az NBS, december 22-én módosult az Alaptörvény és 2021. június 27-én fogadta el a Parlament a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló törvényt⁴. Ezek alapján indokolt a katasztrófák elleni védekezés szempontjából az NBS tükrében áttekinteni az új kihívásokat, biztonsági körülményeket, azokra a kívánatos és lehetséges választ biztosító katasztrófavédelmi képességeket. A

¹ Dr. Muhoray Árpád ny. pv. vezérőrnagy, az NKE címzetes egyetemi tanára

² 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (Továbbiakban: NBS)

³ Muhoray Árpád: Veszélyhelyzetben. In. Noé Galambja, megjavul-e az emberiség a járvány után. Szerkesztők: Kondorosi Ferenc és Sereg András Bíbor Kiadó 2020 ISBN 978-615-5536-87-8 71-82.o.

⁴ 2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági feladatok összehangolásáról (Továbbiakban: Vbö.)

katasztrófák kezelésének kérdése az Alaptörvény⁵ kilencedik módosításának tükrében is áttekintést igényel, hisz az Alaptörvény védelmi szabályozásának módosítása is felhívja a figyelmet a védelmi és biztonsági rendszeren belül a felkészülés, a normál jogrendi válságkezelés és különleges jogrendi szabályozás összhangjának erősítésére. „Ha úgy tetszik, a különleges jogrend a közjogi ultima ratio, ami a társadalom és az állam fennmaradása érdekében olyan eszköztárat nyit meg, ami egyes elemeiben a parlamentáris jogállamisággal pro forma szembe megy, és csak az által válhat legitim megoldássá, hogy annak létét és működését még a normál parlamentáris jogállami működés idején határozzák meg⁶. A kivételes hatalom – a szükségszerűen megjelenő veszélyekre is tekintettel – a kartális alkotmányok időszakában az alkotmánytörvényekben is megjelent, általában azok utolsó bekezdései között.⁷ Az említett Magyarország biztonságával foglalkozó harmadik alapdokumentum a Vbő., szintén módosítani fogja a katasztrófák elleni védekezés irányítását, ám ennek kifejtése nem tárgya jelen dolgozatnak.

II. A katasztrófa értelmezése, fenyegetése, hatása a globális biztonsági környezetre, jövőkép

A biztonságot fenyegető katasztrófákról, a jelentkező kihívásokról koronavírus okozta veszélyhelyzeten kívül is szinte mindenkinek van valamilyen elképzelése, a média ontja ránk a tudósításokat a világ minden részéből a természeti csapásokról, ipari szerencsétlenségekről, a közlekedési balesetekről, a civilizációval, a klímaváltozással együtt járó károsító eseményekről.

Mi is a katasztrófa? A hétköznapiakon sokkal több dologra és eseményre is rámondjuk, mint kellene, de mint minden fogalomnak, ennek is van egy szubjektív értelmezése. A hivatalos megfogalmazás alapján a katasztrófa a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeit, alapvető ellátását, a természeti környezetet és értékeket veszélyezteti, károsítja. A megelőzéshez, elhárításhoz különleges körülmények között különleges erőfeszítések kellene⁸. Akárhol is következik be, az állampolgárok úgy érzik, hogy az egyben tragédia, hisz emberek élete, egészsége, és pótolhatatlan anyagi javak vesznek oda sokszor pillanatok alatt. Az ellenük való védekezés hosszú múlttal bír.

Mi is fenyegetheti hazánkat, milyen káros hatások leküzdésében kell a jövőben, a 21. században a katasztrófavédelemnek részt vennie?

Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája⁹ megfogalmazza, hogy a globális biztonsági környezet alapvető változásokon ment keresztül, ez felértékeli a biztonsághoz kapcsolódó

⁵ Magyarország Alaptörvénye (2011. 05. 25.)

⁶ Farkas Ádám: Bevezetés a különleges jogrend témakörének fontosabb alapkérdéseibe In: Farkas, Ádám; Kelemen, Roland (szerk.) Szkülla és Kharübdisz között – Tanulmányok a különleges jogrend elméleti és pragmatikus kérdéseiről, valamint nemzetközi megoldásairól Budapest, Magyarország, Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság (2020) 380 p. pp. 19-39., 21 p

⁷ Hoffmann István-Kádár Pál: A különleges jogrend és a válságkezelés közigazgatási jogi kihívásai. NKE Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/2. ISSN 2786-2283 Kiadja Nemzeti Közszolgálati Egyetem Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely, Szerkesztő: Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok

⁸ Muhoray Árpád: A katasztrófák kezelésének perspektívái és összkormányzati kapcsolódások. Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/8. ISSN 2786-2283 Kiadja Nemzeti Közszolgálati Egyetem Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely, Szerkesztő: Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok

⁹ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (Továbbiakban: NBS)

gondolkodást, az új kihívásokra adandó válaszok azonosítását. Kiemelt biztonsági kockázatokként nevezi meg a stratégia a tömegpusztító fegyverekkel, illetve nukleáris, radiológiai, biológiai, vegyi anyagokkal végrehajtott támadást vagy terrorcselekményeket, a hazai és regionális kihatással járó ipari baleseteket és katasztrófákat, a lakosság tömeges és súlyos megbetegedését okozó járványos betegségeket, a nagyobb ár és belvizeket, más természeti katasztrófákat, hosszan tartó aszályos időszakokat, hó és hideghullámokat, heves viharokat, pusztító erdő és vegetáció tüzeket, a globális felmelegedés károsító hatásait.

Ám vizsgáljuk meg Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájában (továbbiakban: Stratégia) melyek még azok a részek a fenti követelménytámasztáson kívül, melyeknek megfelelni kihívást jelent a katasztrófavédelem számára és melyek azok a lehetőségek, képességek, melyek a kihívásnak való megfelelést biztosítják.

A Bevezető megfogalmazza, hogy a 2012-ben kiadott nemzeti biztonsági stratégia¹⁰ kiadása óta a globális biztonsági környezet alapvető változáson ment keresztül, és felértékelik a biztonsághoz kapcsolódó gondolkodás és az új kihívásokra való válaszok azonosításának szükségletét. Az új kihívások alapja többek között a biztonsági kihívások változó arculata, a klímaváltozás felgyorsulása, a természeti erőforrások kimerítése, a technológiai forradalom társadalomformáló hatásai¹¹. Az új kihívásokat jelentő mind a négy tényező új formákban megjelenő katasztrófákat is jelenthet, melyek prognosztizálhatósága esetén a megelőzésben, bekövetkezés esetén pedig az elhárításban kell a katasztrófavédelmi rendszernek, benne a hivatásos katasztrófavédelmi szervezeteknek helyt állni, szervezet, feladat és intézkedési rendszerével rájuk felkészülni. A kihívások változó arculatát jelentheti a katasztrófát kiváltó okok sokasága, pl. a járványveszély egész országot lefedő mértéke, a szándékos cselekményekkel, vagy informatikai úton okozott veszélyhelyzetek, a klímaváltozás okozta rendkívüli időjárási helyzetek, a vizek többletének, hiányának várható károsításai, az évszakok közti markáns különbségek eltűnése, a modern ipari létesítmények nehezebben garantálható biztonságának megteremtése, e létesítményekben a veszélyes anyag jelenlétében bekövetkezett ipari balesetknél, vagy a közlekedésben teret hódító elektromos hajtású gépkocsiknál a mentés bonyolultabbá válása.

A biztonságot befolyásoló folyamatok új jellemzője lehet kialakulásuknak, kifejlődési dinamikájuknak, esetleg konkrét hatásuknak - a megbecsülése, azonosítása, előre jelezhetősége nehéz lehet, ezért a katasztrófavédelem hivatásos szerveinek, beavatkozó erőinek megfelelő eljárásrendekkel, felkészült személyi állománnyal, korszerű technikai eszközökkel kell rendelkezniük feladataik végrehajtásához, mindezzel a katasztrófavédelem rendszere, hivatásos szervei hozzájárulhatnak hazánk jelenlegi biztonsági szintjének megőrzéséhez, erősítéséhez.

Az NBS nagyon fontos jövőkép megjelölése, hogy hazánk 2030-ra Európa öt, illetve a világ 10 legbiztonságosabb országa között nyerjen helyet, többek közt a közbiztonság magas szintű fenntartásával¹², a katasztrófavédelem pedig a közbiztonság része, tehát minőségi feladatellátással, az alaprendeltetésének való megfeleléssel ehhez hozzá kell járulnia.

Hazánk fejlődésének érdekében a jövőben is fontos lesz a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása¹³, azaz olyan fejlődési folyamaté, amely „kielégíti a jelen szükségleteit anélkül,

¹⁰ A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

¹¹ NBS I. Bevezető 1. pont

¹² NBS, II. 5. pont

¹³ NBS, II. 6. pont

hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját szükségleteiket.” A fenntartható fejlődés komplex megközelítéssel, egyszerre veszi figyelembe a környezeti ügyek elvárásait, a társadalmi igényeket, és a gazdasági fejlődés igényeit, tehát ennek a szemléletmódnak a megvalósításához is hozzá kell járulni a katasztrófavédelemnek.

III. Alapvető értékek, adottságok

Alapvető értékeink között az NBS kinyilvánítja, hogy az állampolgárok jogainak érvényesülését hatékony közigazgatás szavatolja¹⁴. A katasztrófavédelmi igazgatás a belügyi igazgatás részeként kapcsolódik a közigazgatáshoz, része a védelmi igazgatásnak. Mindezek egyértelműsége, áttekinthetősége a katasztrófavédelem béke időszaki és rendkívüli jogrendi időszakban is kell, hogy biztosítsa a megelőzés, az elhárítás és a helyreállítás-újjaépítés hatékonyságát. Jelenleg országos szinten a kormány, megyei szinten a megyei védelmi bizottság, járásokban és a kerületekben a helyi védelmi bizottság, településen a polgármester felelős a közigazgatásban a katasztrófavédelem irányításáért. A katasztrófavédelem hivatásos szervei, vezetői pedig ott vannak az irányítási szintek munkáját segítő bizottságokban, munkacsoportokban. A katasztrófavédelem hivatásos szervei alaprendeltetésük betöltése folyamán a közigazgatás részeként ellátják a lakosság élet- és vagyónbiztonságának védelmét, a katasztrófák hatósági eszközökkel történő megelőzését, a polgári veszélyhelyzetekben a mentés végrehajtását, ellátják a védekezés megszervezését és irányítását, a káros következmények felszámolása, szervezik a helyreállítás-újjaépítés megvalósítását. A katasztrófák hatósági eszközökkel történő megelőzése önmagába foglalja a megelőzési és engedélyezési tevékenységet, melynek során a jogszabály felhatalmazása alapján a hivatásos katasztrófavédelmi szervek gyakorolják a több mint 500 hatósági és szakhatósági jogkörüket.

Az NBS Alapvető adottságaink fejezetében szerepel, hogy a nemzet megóvásához szükséges feladatok teljesítése érdekében a válságkezelési biztonsági együttműködési tevékenységben való részvételhez megfelelő nemzeti önerőre van szükség a katasztrófavédelem területén is¹⁵. E nemzeti önerőt biztosítják a hivatásos katasztrófavédelmi szervek a mindösszesen 12.958 főjükkel (3599 fő tiszt, 7414 fő tiszthelyettes, 775 rendészeti igazgatási alkalmazott, 1170 munkavállaló). A Katasztrófavédelemben naponta 2000 tűzoltó lát el készenléti szolgálatot, két perces laktanya elhagyási készenléttel képesek vonulni a riasztások helyszínére az ország 106 tűzoltó laktanyájából. Hazánkban történelmi hagyomány a tűzoltóságok sokszínűsége, így a katasztrófavédelem elsődleges beavatkozóinak számító hivatásos állami tűzoltókon túl 60 db önkormányzati tűzoltóság mintegy 1800 fővel, 66 db létesítményi, közöttük 13 db főállású tűzoltóság, 630 db önkéntes tűzoltó egyesület, közülük 46 db a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal kötött együttműködési megállapodás alapján vesz még részt a tüzek oltásában és a műszaki mentésben – 18.059 fővel. A katasztrófavédelem nemzeti önerejének komponensei még a HUNOR és a HUSZÁR-, a megyei-, járási- és települési mentőcsapatok mintegy 20.200 fővel, valamint a települések veszélyeztetettségi besorolása és a lakosságszám alapján előírt alegység létszám alapján megalakított köteles polgári védelmi szervezetek mintegy 152.000 fővel.

A nemzeti önerőként vizsgált katasztrófavédelemben részt vevő szervek létszáma és képessége biztosítja a jövőben is a bekövetkezett események súlyosságának megfelelő és arányos intézkedéseket, a bekövetkezett katasztrófák adott helyszínén a felszámoláshoz, a következmények csökkentéséhez szükséges erősokszorozást. A katasztrófák elleni

¹⁴ NBS III. 14. pont

¹⁵ NBS IV. 26. pont

védekezésben részt vevő szervezeteket ehhez még a katasztrófavédelmi törvény taxatívén ki is jelöli¹⁶, az Alaptörvény pedig rögzíti, hogy a Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák felszámolásában¹⁷. Jelentőséggel bírnak a katasztrófafelszámoló nemzeti önerő részeként az ágazati kárfelszámoló erők is, mint például a vasúti kárfelszámoló részlegek, vagy a MOL kitörésselhárító egységei, vagy a közúti helyreállítók.

Alapvető adottságként jelöli az NBS azt a tényt, hogy a polgári védelmi infrastruktúra a rendszerváltozást követő évtizedekben hiányossá vált, miközben az állam működőképességét fenyegető stratégiák és eszközök változatossága és hatékonysága jelentősen nőtt¹⁸.

Ez a megállapítás nem megnyugtató. A katasztrófavédelemmel összefüggő polgári védelmi feladatokat a Kat., míg a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatokat a Honvédelmi törvény¹⁹ tartalmazza. A feladatot végrehajtó polgári védelmi szervezetek közül a köteles polgári védelmi szervezetek megalakítási terveik alapján létrehozhatók, de alkalmazási készenlétbe helyezésükhöz megalakítási helyek, munkaeszközök, munka- és védőruházat, munkagépek, szállító eszközök szükségesek. Ezek jelentős része a nemzetgazdaságból lebiztosítható, azonban a lakosság védelméhez szükséges az országos lefedettségű riasztó rendszer, kijelölt óvóhelyek, kellenek a közigazgatás tovább működéséhez szükséges vezetési pontok, a felkészítéshez képzési bázisok, a lakosság számára a veszélyeztetettségnek megfelelő védőeszközök, védőruházat és légzésvédő eszközök is és még számos dolgot fel lehetne sorolni. Ezek alapján a polgári védelmet szervezetileg magába foglaló, a polgári védelem céljára fordítható költségvetést is kezelő belügyi irányítású hivatásos katasztrófavédelmi szervezeteknek szükséges áttekinteni és javaslatot tenni a veszélyeztetés mértékével arányos polgári védelmi infrastruktúrális fejlesztésekre az elégséges polgári védelmi oltalmazó képesség elérése érdekében.

Az elmúlt évtizedben béke időszakban az önkéntes polgári védelmi szervezetek, speciális mentőcsapatok kerültek fejlesztésre, ez helyes volt a társadalmi önkéntesség célszerű felhasználására, pályázati úton történő támogatásuk rendszere kiépült a központi költségvetésből, képzésük, minősítésük szabályozott. Az önkéntesség viszont egy esetleges fegyveres összeütközés időszakában természetesen veszít jelentőségéből, olyankor a köteles polgári védelmi szervezetek kerülnek előtérbe.

Az NBS fontos tényezőként említi, hogy a védelmi igazgatás összkormányzati rendszerének fejlesztése az első lépés a modern nemzeti ellenálló képesség kialakítása érdekében. Új jogszabályi környezetként ehhez jelentkezik, hogy ez évben az Országgyűlés elfogadta az Alaptörvény kilencedik módosítását, és ezzel összefüggésben megjelent a Vbő., amely 2023. július 1-től számos pontján módosítja, számos paragrafusát hatálytalanítja a katasztrófavédelmet szabályozó törvényeknek. A jogalkotó szándéka e törvény megalkotásával nem más, mint Magyarország és a magyar nemzet védelme, biztonságának fenntartása, fejlesztése és érdekeinek érvényesítése, a képességek összehangolt és hatékony irányítása és működtetése. A törvény megalkotásának célja volt még a 21. századi biztonsági környezet sokrétű és összetett kihívásainak és fenyegetéseinek kezelhetősége, a természeti, a civilizációs eseményekkel, továbbá az emberi cselekményeken alapuló fenyegető, ártó, befolyásoló, támadó magatartásokkal szembeni összehangolt felkészülés és védekezés,

¹⁶ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó törvények módosításáról. 2. § (1)

¹⁷ Alaptörvény 45. cikk (3)

¹⁸ NBS IV: 30. pont

¹⁹ 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről 11. § (3)

valamint a válságkezelés és a különleges jogrend idejével összefüggő feladatok átfogó megközelítésének erősítése²⁰.

A jogalkotó szándéka magába foglalja a katasztrófák elleni védekezés fontosságát, a megelőzés, az elhárítás, a következmények felszámolás irányításának új minőségét és a Vbö. megalkotásával kiterjesztettebb a biztonság értelmezése és átfogóbb a kapcsolódó feladatrendszer.

A 2023. július 1-től megvalósuló védelmi és biztonsági reform módosítja a különleges jogrendet, a védelemmel és biztonsággal összefüggő kötelezettségeket, a védelmi és biztonsági feladatokat ellátó szervek irányításának módját. Hazánk biztonsági környezete változó, azt a globális klímaváltozás küszöbén, a 4.0 ipari forradalom, de egyben az elhúzódozó Covid világjárvány időszakában természeti és civilizációs katasztrófák, válságok, krízisek sújthatják. A 21. század a katasztrófavédelem számára is új kihívásokat tartogat. Ilyen körülmények között a fenyegető tényezőket átfogó megközelítéssel kell értelmeznünk, az ellenük való védekezés kormányzati irányítással, a védelmi és biztonsági igazgatás sikeres működésével lehet eredményes, a magyar katasztrófavédelem az állománya munkájával, a megalakított polgári védelmi szervezetek tevékenységével, az együttműködő szervezetekkel a válsághelyzetekben és minősített jogrendben is a védelmi igazgatás elemeként nem ágazati, hanem összkormányzati megközelítésben kell, hogy végezze munkáját, a katasztrófák elhárítását²¹, ezáltal tud majd a katasztrófavédelem eredményes része lenni a modern magyar nemzeti ellenálló képességnek. A hatékonyabb védekezés érdekében ugyanis számos tapasztalat igazolja az összkormányzati megközelítés szükségességét. A legnagyobb bekövetkezett katasztrófnál, mint pl. a mostani COVID járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet kezelését, a 2010 évi vörösiszap katasztrófa következményei felszámolását, vagy több nagy több nagy árvízi védekezés eredményességét az segítette elő, hogy sikerült túllépni a hagyományos ágazati védekezéseken és amikor igazán nagy gondok jelentkeztek a baj órájában nem csak az egyes ágazatok, hanem a teljes államapparátus, a végrehajtó hatalom egésze, országos, területi, helyi és települési szintje működött közre a védekezésben, valósított meg egyben egy korábban soha nem látott társadalmi összefogást²².

Az alapvető adottságaink sorában nevesíti a Stratégia továbbá, hogy a nemzeti létfontosságú infrastruktúrák védelme, illetve a radioaktív anyagokkal összefüggő technológiák biztonságos alkalmazása megoldott²³, Magyarország kormánya mindent megtesz a kiberbiztonságért²⁴. Mindezen feladatoknak jelentős része jogszabály kötelezése alapján a hivatásos katasztrófavédelmi szervekre is hárul. Kimondja továbbá azt, hogy hazánk ivóvízkészletére fokozottan hatnak a szomszédos országokban keletkező környezeti ártalmak²⁵. A katasztrófavédelmi szervek az ivóvízkészleteket befolyásoló káros hatások megelőzésében, kezelésében saját vízügyi és vízminőségi hatósági és szakhatósági feladatainak magasszintű ellátásával, a vízügyi igazgatási, valamint víziközmű szervekkel együttműködve a védekezésben részt vesz, figyelemmel kíséri, együttműködik a vízügyi igazgatási szervek

²⁰ 2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról. Preambulumban

²¹ Muhoray Árpád: A katasztrófák kezelésének perspektívái és összkormányzati kapcsolódások. Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/8. ISSN 2786-2283 Kiadja Nemzeti Közszerzői Egyetem Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely, Szerkesztő: Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok 20-21. o.

²² Ua. 19. o.

²³ NBS IV. 30.pont

²⁴ NBS IV. 32. pont

²⁵ NBS IV. 39. pon

határvízi egyezményei végrehajtásában, illetve szakmailag ez a tevékenység is helyet kap a bilaterális katasztrófavédelmi feladatokban.

IV. A biztonsági környezet

A Magyarország biztonsági környezete című alfejezet fogalmazza meg, hogy a globális folyamatok minden ország biztonsági helyzetére kihatnak, a válságok korai előrejelzés nélkül rendkívül gyorsan alakulnak ki és terjednek át más országokba, mint pl. az EU-ban az energia- és üzemanyag árak pillanatokon belüli többszörösére emelkedése. Az államok közötti nyílt háborúkat számos esetben nehezen kategorizálható konfliktusok váltják fel, egyre nagyobb teret nyer az aszimmetrikus és hibrid hadviselés, elmosódhat a béke és háború közötti éles határvonal²⁶. Ilyen adott esetben a lakosság védelmét és akár „szürkezónás” háborús körülmények között a lakosság oltalmazását a klasszikus katasztrófavédelemmel és a háborús körülményekkel összefüggő polgári védelmi tevékenységek átgondolásával, módszereik gyors és rugalmas változtatásával, a kifejlődő eseményekhez való igazításával tudja a katasztrófavédelem hatékonyan megszervezni.

A biztonsági környezet meghatározó része, hogy a globális felmelegedés és a szélsőségesebbé váló időjárás hozzájárul az egyes államok belső nehézségeinek erősödéséhez²⁷. Az éghajlatváltozás hatásai különösen erősen jelentkezhetnek olyan térségekben, amelyek más okok miatt eleve sérülékenyek. A globális klímaváltozás hatására egyes területek kiszáradása, a növényzet elszáradása, kipusztulása, tűzveszélyessé válása jelentkezhet, de a vizek időszakos többlete is áradásokat okozhat a víz légköri gyorsabb forgása által, bekövetkezik a villámárvizek jelensége. Hazánkban emiatt jelentős szélviharok is bekövetkezhetnek, súlyos rombolásokat okozva az ingatlanokban, a háztetőkben, a légvezeték rendszerekben, pusztítva a növényzetet, az erdőket. Ezekre a jelenségekre, alapvetően a különböző típusú mentési tevékenységekre is fel kell készülni a katasztrófavédelmi szervezeteknek. A káresemények, viharok bekövetkezésének fatalista várása helyett a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek prognózisokat készítenek, beválás vizsgálatot, elemzéseket kell, hogy végezzenek továbbra is az eredményes védekezés, a szükséges technikai felkészülés érdekében. Pl. erdőtűzveszélyes környezetben a hivatásos tűzoltóparancsnokság állományába célszerű erdőtűzes gépjárműfecskendőt is rendszeresíteni, vagy támogatni az önkéntes mentőszervezeteket speciális, jó terepjáró képességű gépjárművek beszerzésében, amelyek kialakításuknál fogva oltóvizet is tudnak szállítani korlátozott mértékben. A szélviharok jelentős mértékben rongálhatják a lakott települések épületeinek tetőszerkezetét, a mentés megszervezése, az önkéntesek mozgósítása, építő és tetőfedő szükséganyagok és anyagok beszerzése, a Kormány vonatkozó döntése esetén a helyreállítás-újjaépítés megszervezése jelentkezhetnek speciális képesség igényként ilyen esetekben.

A szélsőséges időjárási körülmények különösen súlyosak lehetnek téli körülmények, több napig tartó havazások, hóviharok között. A rendszeresített, a kirendelt és igénybe vett eszközökkel történő gyors és hatékony mentés mellett az úton rekedtek melegedő helyiségekbe juttatása, ellátásuk megszervezése, az elzárt települések felszabadítása, a lakosság legszükségesebb fogyasztási javakkal történő ellátása, a betegek egészségügyi ellátása, kórházba juttatása lehet a feladatok homlokterében. Fontos a téli időjárási

²⁶ NBS V. 46. pont

²⁷ NBS V. 49. pont

viszonyokra történő felkészülés a közúti szervekkel, a közlekedési vállalatokkal, más együttműködőkkel, kiemelten a védelmi igazgatás szereplőivel, a rendőrséggel, a Magyar Honvédséggel. Folytatni kell a közúti, úttisztító szerveknél a gépszemlék megtartását, az együttműködők bevonásával törzsgyakorlatok, gyakorlatok megtartását, életmentő konvojok összeállítását, téli scenáriók alapján a törzsek, a beavatkozó személyi állomány felkészítését.

Hazánk biztonsági környezetében felértékelődött a biztonság katonai eleme. Magyarország vagy szövetségesei ellen a fegyveres támadás kevésbé valószínű, de nem lehet kihagyni a hagyományos konfliktusok kialakulásának vagy váratlan támadás lehetőségét, de csökkent ezek előrejelzésének lehetősége²⁸. Mindezek a tendenciák felerősítik a katasztrófavédelem és benne a polgári védelem fegyveres összeütközések időszakában ellátandó polgári védelmi feladataira való felkészülést, azok ellátását, a polgári védelem infrastruktúrája kiépítésének tervezését, megvalósítását. A Kat. előírja a Kormány feladatai között, hogy a honvédelemért felelős miniszter véleményének kikérése után a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter javaslatára meghatározza a polgári védelmi szervezetek összlétszámát. Ma azonban a köteles polgári védelmi szervezetek létszámának megállapítása a települések katasztrófavédelmi veszélyeztetettsége alapján a település lakosságához rendelve történik, a szakalegységek típusai szakmailag a békeidejű katasztrófák elleni eredményes védekezést szolgálják. Lényegesnek tartom, hogy a béke időszak normál katasztrófavédelem keretében megoldandó polgári védelmi feladatok ellátására, valamint az Alaptörvény kilencedik módosítása alapján meghatározott különleges jogrendek esetére megtörténjen ennek a létszámnak a lakosság %-os arányában történő meghatározása. Megfontolandó lenne a Magyarország Alaptörvénye XXXI. cikk (5) és a Kat. 5. § i) pont alapján béke idejű katasztrófák esetére a lakosság 0,7 %-a, veszélyhelyzetre és szükséghelyzetre 1.5%-a, míg a hadiállapotra 3,5%-a lenne igénybe vehető irányadó számvetésként, amely arányok a hivatásos katasztrófavédelmi és honvédségi szakmai szervek modellezése alapján változhatnak.

A százalékos létszámmegállapítás biztosítaná a továbbiakban a fegyveres összeütközés, a váratlan támadás, honvédségi válsághelyzet, a hadiállapot időszakára is a speciálisan elkészítendő háborús állománytáblázatú megalakítási terveket, a lakosság háborús oltalmazását megvalósító szakalegységek tervezésével (szakszolgálat parancsnokságok, óvóhelyi, RBV, elsötétítő, riasztó-tájékoztató alegységek stb.). Mindez a jelenlegi létszámpontú polgári védelmi erőforrásgazdálkodást elmozdítaná a képességcélok felé. Az ország lakosságához mért százalékos arányú létszám ismerete biztosítaná a normál és különleges jogrendi esetekre a felkészítés, kiképzés, az alkalmazási készenlétbe helyezés és a polgári védelmi szolgálat ellátás logisztikai biztosításának reális számvetését is²⁹. Figyelembe kell venni a hazánkat érhető fegyveres támadás esetére a katasztrófavédelem, a polgári védelem eredményes működőképességéhez szükséges gazdaságmozgósítási feladatokat, a visszabiztosítás és a polgári védelmi szervezetbe beosztottak, valamint a lakosság légi és katasztrófavédelmi riasztásának, felkészítésének lehetőségeit. A polgári védelmi infrastruktúra megújítás részét képezhetné új képzési, a honvédséggel vegyes használatú bázisok létesítése is.

²⁸ NBS V. 51. pont

²⁹ Muhoray Árpád: A katasztrófák kezelésének perspektívái és összkormányzati kapcsolódások. Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/8. ISSN 2786-2283 Kiadja Nemzeti Köszolgálati Egyetem Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely, Szerkesztő: Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok 17-18. o.

A biztonsági környezetet minősítő további körülmény, hogy a megújuló energiák és a környezetbarát technológiák növekvő hányadot képviselnek a globális energiaellátásban³⁰. Ezek sorában különösen veszélyesek lehetnek a biomassza üzemű erőművek tartálybalesetei, a megújulást jelentő akkumulátoros hajtású gépjárművek tüzei, főleg akkumulátor tüzei, azok oltása okoz jelentős kihívást a katasztrófavédelem beavatkozói számára. E tényezők úgy az iparbiztonság, mint a mentő tűzvédelem számára kihívást jelentenek.

A globalizált világunkban az NBS szerint a járványhelyzet kialakulása nem csak egészségügyi válsághelyzetet eredményezhet, hanem kihathat a biztonság több elemére, a katonai, a szociális és a katonai biztonságra is³¹. A Katasztrófavédelmi szervek részt kell, hogy vegyenek a járványok elleni küzdelemben. A tevékenység hasonlóan a mostani koronavírus járvány időszakában végzett feladatokhoz lesz várhatóan megvalósított a továbbiakban bekövetkező járványoknál is.

A fejezet foglalkozik a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terjedése, a vegyi fegyverek alkalmazása kérdéseivel is, mivel ezek a transzatlanti térségre és hazánkra nézve is kockázatot jelentenek. Ezek esetleges alkalmazásakor a katasztrófavédelemnek közre kell működni a lakosság oltalmazásában, a katasztrófavédelmi mobil laboratóriumokat az ország fenyegetett, vagy a hadművelleti területen a tömegpusztító eszközök csapásaival sújtott térségbe a honvédségi egységek által végzett vegyi-sugár felderítés kiegészítésére át kell csoportosítani, gondoskodni kell a lakosság távolsági és óvóhelyi védelméről, kimenekítéséről, kitelepítéséről, a területek kiürítéséről. Különös gondot kell fordítani a tömegpusztító vagy vegyi fegyverrel sújtott területek mentésére is.

Biztonsági környezetünket egyre jobban befolyásolja az erőteljes urbanizáció, a nagyvárosokban a társadalmi és környezeti veszélyek fokozottan jelentkezhetnek³². A nagyvárosi városszerkezet zsúfoltsága, a különböző egymás mellett jelen lévő építészeti stílusok, egyes helyeken a fokozott tömeges lakossági jelenlét, a plázák, a zsúfolt lakótelepek, a lelassuló és elakadó közlekedés, a zsúfolt forgalom, a metró hálózatok, veszélyes anyagokat a technológiai folyamatokban alkalmazó üzemek, a kötöttpályás módon és a közúton szállított veszélyes anyagok, a vasúti forgalom, a városba épült teherpályaudvarok, a fellelhető rozsdáövezetek, a szennyezett talaj mind-mind számos veszélyforrást jelentenek, melyeknél a katasztrófavédelem beavatkozó egységeinek kiemelt mentési és tűzoltási feladataik lehetnek nap mint nap. Kiemelten súlyos nagyvárosi rendkívüli eseménynél, bekövetkezett katasztrófánál az összkormányzati megközelítés és válságkezelés alkalmazása válik szükségessé. A nagyvárosokban kialakuló válsághelyzetek bizonyos esetekben jóval túlmutathatnak a hagyományos rendvédelem, benne a katasztrófavédelem képességein.

V. Alapvető érdekeink, kiemelt kockázatok, stratégiai célok, eszközök, feladatok

Az NBS Alapvető érdekeink fejezetében kinyilvánítja, hogy hazánk biztonságpolitikájának vezérfonala, hogy minden helyzetben nemzeti biztonsági érdekeink érvényesítését tekintjük kiindulópontnak³³, hazánk nemzetközi kapcsolatrendszerében az együttműködések fejlesztésére különös hangsúlyt fordít. A nemzetközi kapcsolatrendszerben a

³⁰ NBS V. 59. pont

³¹ NBS V. 63. pont

³² NBS V. 78. pont

³³ NBS VI. 82. pont

katasztrófavédelem nemzetközi szervezetekkel való és a bilaterális kapcsolatai is elősegítik hazánk biztonsági érdekeinek érvényesítését. A katasztrófavédelem támaszkodik a speciális mentőcsapatok tevékenységére, az INSARAG elvek szerinti felszerelésüket, eszköz ellátásukat, felkészítésüket, minősítésüket támogatja. Nemzetközi bevethetőséggel tartja fenn a HUNIOR és a HUSZÁR mentőcsapatokat.

Az alcím megfogalmazza, hogy természeti erőforrásaink, különösen a hazai vízbázisok, ivóvízkincs és termőföld védelme az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai miatt stratégiai fontosságú kérdés³⁴, úgyszintén a vízgyűjtő területeken fekvő országokkal történő szoros vízbiztonsági együttműködés. E gondolatok ismételtén kifejezik az Alaptörvény ide vonatkozó szakaszait, hisz az NBS itt az alapvető emberi jogok biztosításának kötelezettségét erősíti meg, ebben a katasztrófavédelmi szerveknek is fontos szerep jut, hisz békeidőszakban a bekövetkező különböző típusú katasztrófák azok, melyek pusztíthatnak, kárt okoznak a természeti erőforrásokban, a felszín alatti és felszín feletti ivóvízkincsben, termőföldben, az egészséges környezetben. A katasztrófavédelem részt vesz az ár és belvíz elleni védekezések és a vízminőség védelem feladataiban. Az árvizek elleni védekezés sajátossága, hogy az árvizeket okozó folyók vízkészlete 96 %-ban külföldi eredetű, ez megalapozza és megköveteli a nemzetközi együttműködést a sikeres előrejelzés és védekezés érdekében.

A Kiemelt biztonsági kockázatok alcímében az NBS kiemelten veszi számításba a hazánkat fenyegető biztonsági kockázatokat, melyek nemzeti érdekeinkre gyakorolt hatása leginkább jelentős. A nevesített kockázati tényezők közé tartoznak a részben, vagy egészben a katasztrófavédelem szakmai kompetenciájába tartozó jelentős károkat okozó kibertámadások, a terrorcselekmények, a tömegpusztító fegyverekkel, illetve nukleáris, radiológiai, biológiai vagy vegyi szennyezőanyagokkal Magyarország, vagy a környező országok ellen végrehajtott támadások, vagy terrorcselekmények, melyek következményeinek felszámolásában való részvétel indukálja a kompetenciát.

Kiemelt biztonsági kockázatot jelentenek a Magyarországon, vagy szomszédos országban bekövetkezett regionális hatásokkal járó ipari balesetek, katasztrófák, nagyobb ár- és belvizek, más természeti katasztrófák, hosszan tartó aszályos időszakok, hő- és hideghullámok, heves viharok, pusztító erdő vagy vegetáció tüzek³⁵, melyek bekövetkezése során beavatkozóként a katasztrófavédelem erői, az elsődleges beavatkozó tűzoltó egységei, eszközei vesznek részt zömmel, de bevonásra kerülnek a megyei, járási, települési mentőcsapatok is, erősítve az önerős védekezést, a szubszidiaritás elvét. A katasztrófavédelem bevonásra kerül a lakosság tömeges megbetegedését okozó járványos betegségek kezelésébe is. A természeti katasztrófák előfordulásának azonosítása, bekövetkezésük kockázatának elemzése, települések katasztrófavédelmi veszélyeztetettségi besorolása, annak éves pontosítása, a veszélyelhárítási tervek aktualizálása a polgári védelmi ágazat feladata. Az ipari balesetek megelőzésére hatékony iparbiztonsági és hatósági, megelőzési engedélyezési szolgálatot kell működtetni, tovább kell fejleszteni az alsó és felső küszöb értékű üzemek környezetében a MOLARI rendszert, a nukleárisbaleset elhárítás rendszerét. A katasztrófavédelem feladatát képezi a lakosságvédelmi feladatok szervezése, adott esetben a lakosság nélkülözhetetlen fogyasztási javakkal történő ellátásának a megszervezése.

Magyarország biztonsággal összefüggő stratégiai céljai magukba foglalják a nemzeti intézkedések hatékonyságának és rugalmasságának, az együttműködés szilárdságának

³⁴ NBS VI. 123. pont

³⁵ NBS VII. 124. pont d), e), m), n), o) p) q)

erősítését. Cél: 2030-ra kialakítani a nemzeti ellenállási, elrettentési, védelmi, válságkezelési és koordinációs képességeket hazánk stabilitásához, biztonságához, megőrizve, tovább javítani a magas szintű közbiztonságot. A katasztrófavédelem része hazánk közbiztonságának, alaprendeltetésének gyakorlásával járul e feladatok végrehajtásához.

A biztonság elsődleges alapja a szilárd társadalmi, gazdasági és pénzügyi szerkezet, a megelőző és védelmi intézkedések rendszere, ezen belül a katasztrófavédelem célirányos fejlesztése. Az állampolgárok biztonságtudatos gondolkodásmódja ösztönző, ennek része a fiatalok katasztrófavédelmi felkészítése³⁶.

Az átfogó feladatok és eszközök alfejezet kimondja, hogy Magyarország a biztonsággal kapcsolatos stratégiai céljait többek között a megfelelő rendvédelmi önerő fenntartásával éri el³⁷. A Kormány hazánk teherbíró képességével összhangban megfelelő forrásokat biztosít az állampolgárok védelmére, biztonságára³⁸. A Magyar Honvédségnek is alkalmasnak kell lennie a természeti vagy ipari katasztrófák következményeinek felszámolásában való közreműködésre³⁹. Növekvő fontossággal bír a humanitárius segélyek kialakítása, összeállítása, válságrégiókba történő eljuttatása⁴⁰. A megfelelő rendvédelmi önerő feltételezi az optimális létszámú, modern technikai eszközparkkal felszerelt, felkészített, kiképzett, átcsoportosítással erősokszorozásra képes hivatásos katasztrófavédelmet, a modernizált Magyar Honvédséget. Megítélésem szerint a humanitárius segélyek fogalmkörébe beletartozik a nemzetközi katasztrófa segély nyújtása is, melyekben a BM OKF-nek jogszabály által kiemelt szerepe és kötelezettsége van együttműködésben a Külgazdasági és Külügyminisztériummal. Ennek érdekében kerültek létrehozásra a HUNOR és a HUSZÁR mentőcsapatok.

A Stratégia megállapítja, hogy fontos az állam külső és belső biztonságaért felelős szervek együttműködése⁴¹. Erősíteni kell a külügyi, a honvédelmi, a rendvédelmi, a nemzetbiztonsági a bűnüldözési, az igazságszolgáltatási, a gazdasági és pénzügyi, a közegészség- és járványügyi, az élelmiszerbiztonsági, a katasztrófavédelmi és polgári válságkezelési szervek közötti koordinációt és együttműködést. Kiemelt jelentőségű e megfogalmazás, hisz a rendvédelmi szervek mellett külön is említi a katasztrófavédelmet. A közbiztonság elvárt szintje érdekében a rendvédelmi szervek tevékenysége személyi, anyagi és technikai feltételeinek javítása kormányzati prioritás⁴².

A Stratégia katasztrófavédelem számára legmarkánsabban megfogalmazott pontja meghatározza, hogy különös figyelmet kell fordítani a katasztrófakockázat átfogó csökkentésére. Magyarországnak rendelkeznie kell olyan képességekkel, amelyek komplex megelőzési és katasztrófakockázat-csökkentési rendszert alkotnak, és természeti vagy ipari katasztrófák, valamint egészségügyi válsághelyzetek és tömeges sérülésekkel és rombolással járó támadás esetén hatékonyan reagálnak a lakosság életének, egészségének, anyagi javainak védelmére és a károk minimalizálása érdekében⁴³. Földrajzi adottságainkból és a katasztrófák határon átvélő jellegéből adódóan erősíteni kell a szomszédos országokkal a

³⁶ NBS VIII. 126. pont

³⁷ NBS IX. 132. pont

³⁸ NBS IX. 133. pont

³⁹ NBS IX. 135. pont

⁴⁰ NBS IX. 140. pont

⁴¹ NBS IX. 142. pont

⁴² NBS IX. 150. pont

⁴³ NBS IX. 174. pont

katasztrófavédelmi együttműködést. A fenti elvárások a Stratégia legkonkrétabban megfogalmazott gondolatai, hogy milyen is legyen a magyar katasztrófavédelem. Az elvárás a megelőzés elsődlegességét, az átfogó megközelítést, a rendszerben való gondolkodást, a béke idejű katasztrófák és háborús viszonyok közötti hatékony működési elvárást, a hatékony nemzetközi együttműködést is kifejezi, egyben megköveteli.

A Stratégia végül kinyilvánítja, hogy a katasztrófák elleni védelem megköveteli hazánk nemzeti ellenálló képességének fokozását⁴⁴.

VI. *Eredmények, javaslatok*

A dolgozat rámutat, hogy a katasztrófák és azok károsító hatásai az emberiség biztonságát egyik legnagyobb mértékben fenyegető tényezők, ellenük, mint kihívások ellen szükséges létrehozni a katasztrófavédelmet mint szervezetet, feladat és intézkedési rendszert⁴⁵. A katasztrófavédelem közreműködik Magyarország közbiztonságának fenntartásában, országos hatáskörű rendvédelmi szerv, szervezetébe tartozik lakosságvédelmet biztosító, polgári védelem. A katasztrófavédelem része hazánk védelmi igazgatási rendszerének, az Alaptörvény kilencedik módosítását követően a Vbö. alapján felkészül a védelmi és biztonsági feladatokban való közreműködésre. A NBS stratégiai szintű megállapításokat tesz és elvárásokat fejez ki, valamint konkrét feladatokat is szab a katasztrófavédelem szervezetével, munkájával kapcsolatban. A jövő szempontjából nagy fontossággal bír, hogy az állami szervek saját szakterületükön folyamatosan értékelik a nemzeti és a nemzetközi biztonság és fenyegetettség elemeit, és az NBS-el összhangban megteszik a szükséges lépéseket a megelőzés és a kezelés érdekében. A Stratégia útmutatása szerint a biztonság egyes részterületeiért felelős szervezetek, így a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a Stratégia iránymutatása figyelembevételével alkotják meg és vizsgálják felül saját szakági szabályozóikat és készítik saját ágazati stratégiai dokumentumaikat.

A „Biztonságos Magyarország egy változékony világban” című Magyarország Biztonsági Stratégiája szerint is megállapítható, hogy a 21. század a katasztrófavédelem számára is új kihívásokat tartogat. A fenyegető tényezőket átfogó megközelítéssel kell értelmeznünk, az ellenük való védekezés kormányzati irányítással, a védelmi igazgatás sikeres működésével lehet eredményes. Mindezek figyelembevételével bizonyítható annak szükségessége, hogy a katasztrófavédelem válsághelyzetekben és minősített jogrendben is a védelmi igazgatás elemeként nem ágazati, hanem összkormányzati megközelítésben végezze munkáját, a katasztrófák elhárítását⁴⁶.

⁴⁴ NBS IX. 175. pont

⁴⁵ Dr. Muhoray Árpád: A katasztrófavédelmi műveletek tervezése, szervezése. II. Tolna Megyei Polgári Védelmi Munkaműhely Szekszárd 2019. ISBN 978-615-00-5954-0 32. o.

⁴⁶ Muhoray Árpád: A katasztrófák kezelésének perspektívái és összkormányzati kapcsolódások. Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/8. ISSN 2786-2283 Kiadja Nemzeti Köszolgálati Egyetem Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely, Szerkesztő: Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok 21. o.

Felhasznált irodalom

- 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról (Továbbiakban: NBS)
- Muhoray Árpád: Veszélyhelyzetben. In: Noé Galambja, megjavul-e az emberiség a járvány után. Szerkesztők: Kondorosi Ferenc és Sereg András Bíbor Kiadó 2020 ISBN 978-615-5536-87-8 71-82.o.
2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági feladatok összehangolásáról
Magyarország Alaptörvénye (2011. 05. 25.)
- Farkas Ádám: Bevezetés a különleges jogrend témakörének fontosabb alapkérdéseibe In: Farkas, Ádám; Kelemen, Roland (szerk.) Szkülla és Kharübdisz között – Tanulmányok a különleges jogrend elméleti és pragmatikus kérdéseiről, valamint nemzetközi megoldásairól Budapest, Magyarország, Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság (2020) 380 p. pp. 19-39.,
- Hoffmann István-Kádár Pál: A különleges jogrend és a válságkezelés közigazgatási jogi kihívásai. NKE Védelmi-biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Műhelytanulmányok 2021/2. ISSN 2786-2283 Kiadja Nemzeti Köszolgálati Egyetem Védelmi-Biztonsági Szabályozási és Kormányzástani Kutatóműhely, Szerkesztő: Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok
- A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó törvények módosításáról.
2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról
Dr. Muhoray Árpád: A katasztrófavédelmi műveletek tervezése, szervezése. II. Tolna Megyei Polgári Védelmi Munkaműhely Szekszárd 2019. ISBN 978-615-00-5954-0

